

Γενική Παιδαγωγική

Γ. Σίσκου, ΕΔΙΠ

Εργαστήριο Παιδαγωγικής-Χριστιανικής Παιδαγωγικής, Τμ.
Κοινωνικής Θεολογίας και Χριστιανικού Πολιτισμού, ΑΠΘ

Οι καθημερινοί παιδευτικοί προβληματισμοί

Ποιες δυνατότητες αγωγής προσφέρονται;

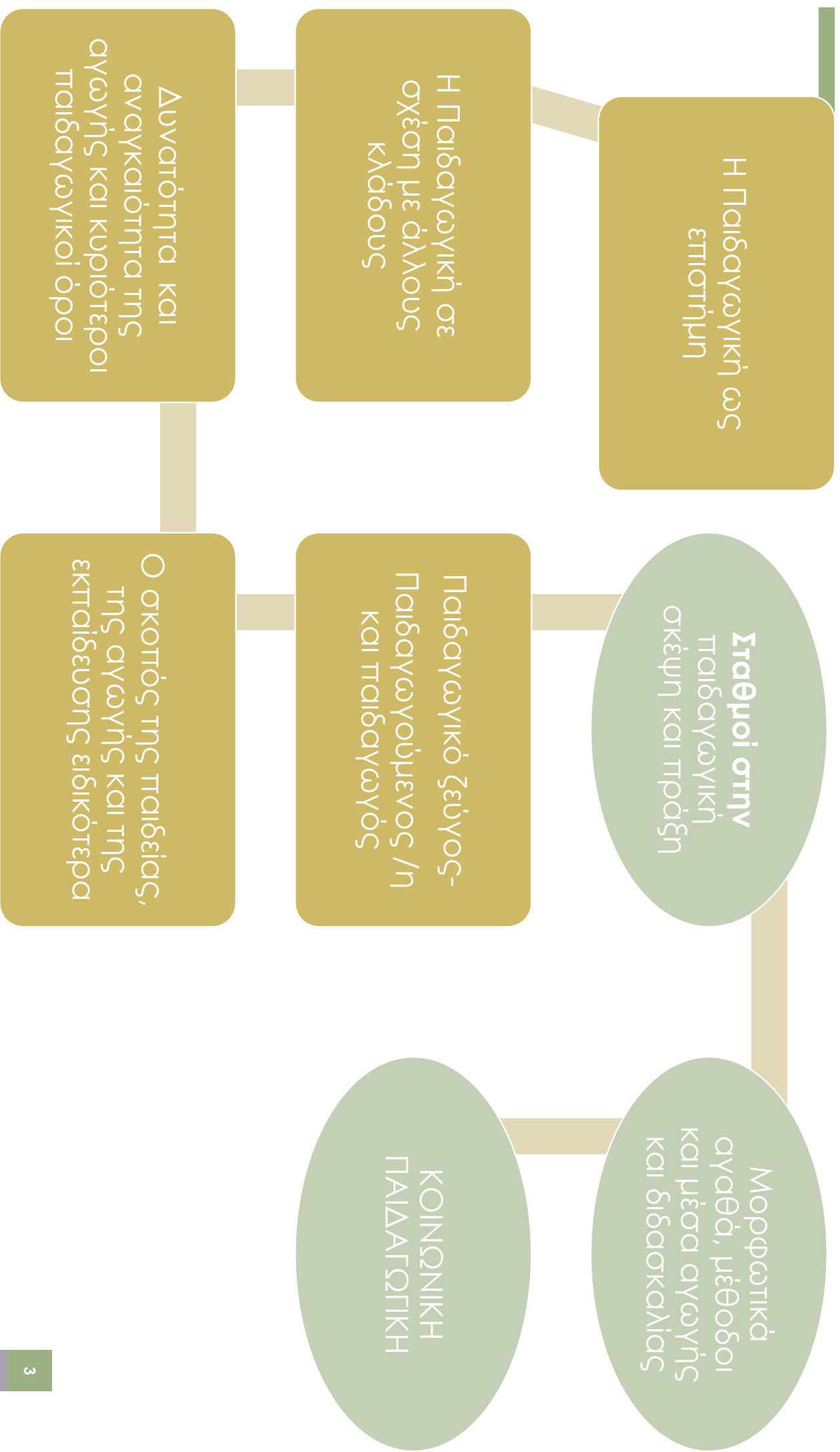
Από το πλήθος των εκπαιδευτικών προγραμμάτων ποια εξασφαλίζουν τη μεγαλύτερη πρόοδο;

Ποια είναι η σχέση εκπαίδευσης και παιδιού;

Ποια είναι η θέση του παιδαγωγού στο έργο της αγωγής;

Υπάρχει παροχή ίσων ευκαιριών στην εκπαίδευση;

Ποιος τρόπος αξιολόγησης θα πρέπει να επιλέγεται;

Γενική Παιδαγωγική

Η ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΩΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗ / ΣΧΕΣΗ ΜΕ
ΑΛΛΟΥΣ ΚΛΑΔΟΥΣ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

Παιδαγωγική

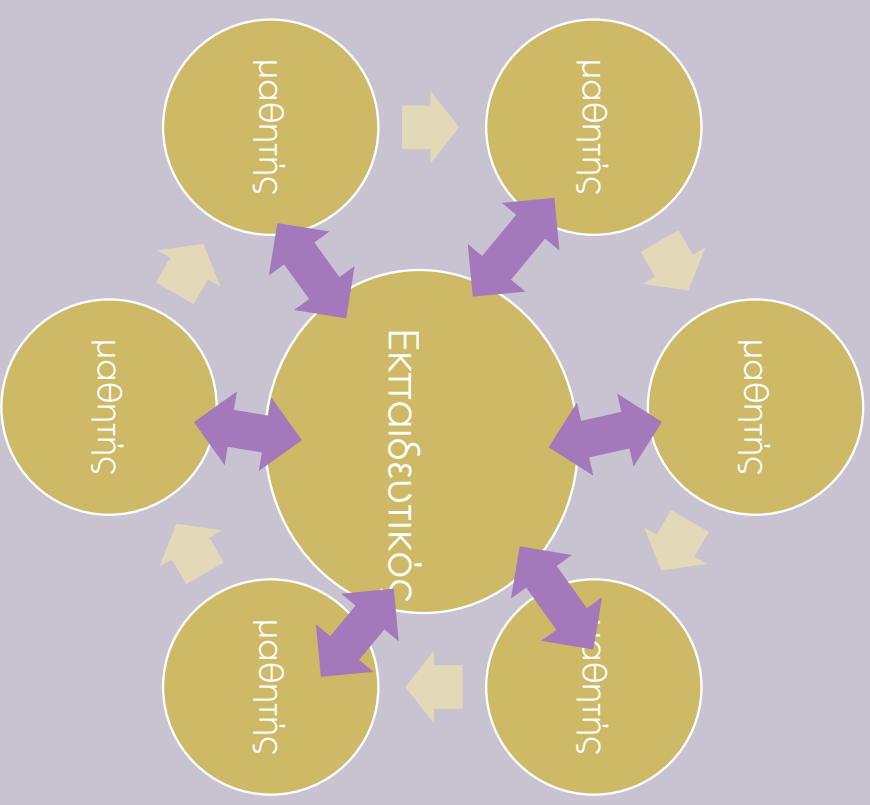
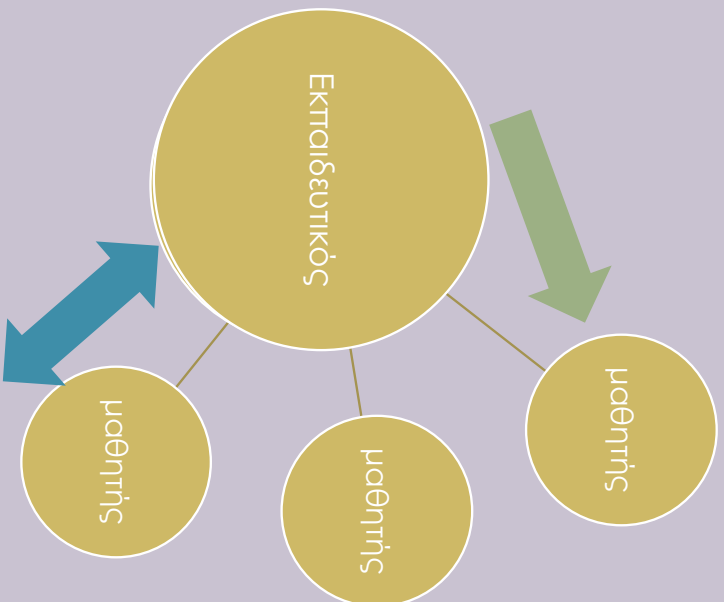
18ος- 19ος αιώνας: Αυτόνομη επιστήμη

- 1-Παλαιότερη (δασκαλοκεντρική)**
- 2-Νεότερη (παιδοκεντρική/ατομοκεντρική)**
- 3- Σύγχρονη Παιδαγωγική (ομαδοκεντρική)**

(1+2)

αλληλεπίδραση

(3)

Παιδαγωγική και επισημίες της αγωγής:

• Α. Θεωρητική Παιδαγωγική

1. Ιστορική παιδαγωγική
2. Συστηματική Παιδαγωγική (Γενική)
3. Συγκριτική Παιδαγωγική

• Β. Εφαρμοσμένη Παιδαγωγική

1. Προσχολική Παιδαγωγική
2. Σχολική Παιδαγωγική
3. Ειδική Παιδαγωγική
4. Μετασχολική Παιδαγωγική (Ενηλίκων)

- Παιδαγωγική του ελεύθερου χρόνου
- Η Διαφυλική παιδαγωγική
- Θεραπευτική Παιδαγωγική
- Εκπαίδευση Ενηλίκων
- Η Παιδαγωγική της ειρήνης
- Η Παιδαγωγική του περιβάλλοντος
- Η Παιδαγωγική των επιχειρήσεων
- Η Παιδαγωγική της χειραφέτησης (ή Κριτική Παιδαγωγική)
- Κοινωνική Παιδαγωγική

- Ανθρωποβιολογία (σεβασμός της ζωής)
- Γενική ψυχολογία (ανθρώπινη συμπεριφορά)
- Εξελικτική ψυχολογία (μεταβολές)
- Ψυχολογία της μάθησης (διαδικασίες μάθησης)
- Ψυχολογία του βάρους (ορμές)
- Παιδαγωγική ψυχολογία
- Κοινωνική συμπεριφορά του παιδιού και αγωγή
- Παιδαγωγική Κοινωνιολογία
- Φιλοσοφία της Παιδείας

ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ
+
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ

Γενική Παιδαγωγική

ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ - ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ
ΚΥΡΙΟΤΕΡΟΙ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΙ ΟΡΟΙ

Παιδαγωγικός πειρασμός

Παιδαγωγικός οπτηρισμός

Παιδαγωγικός πεαλισμός

**Τα όρια της αγωγής και το πρόβλημα της
ελευθερίας**

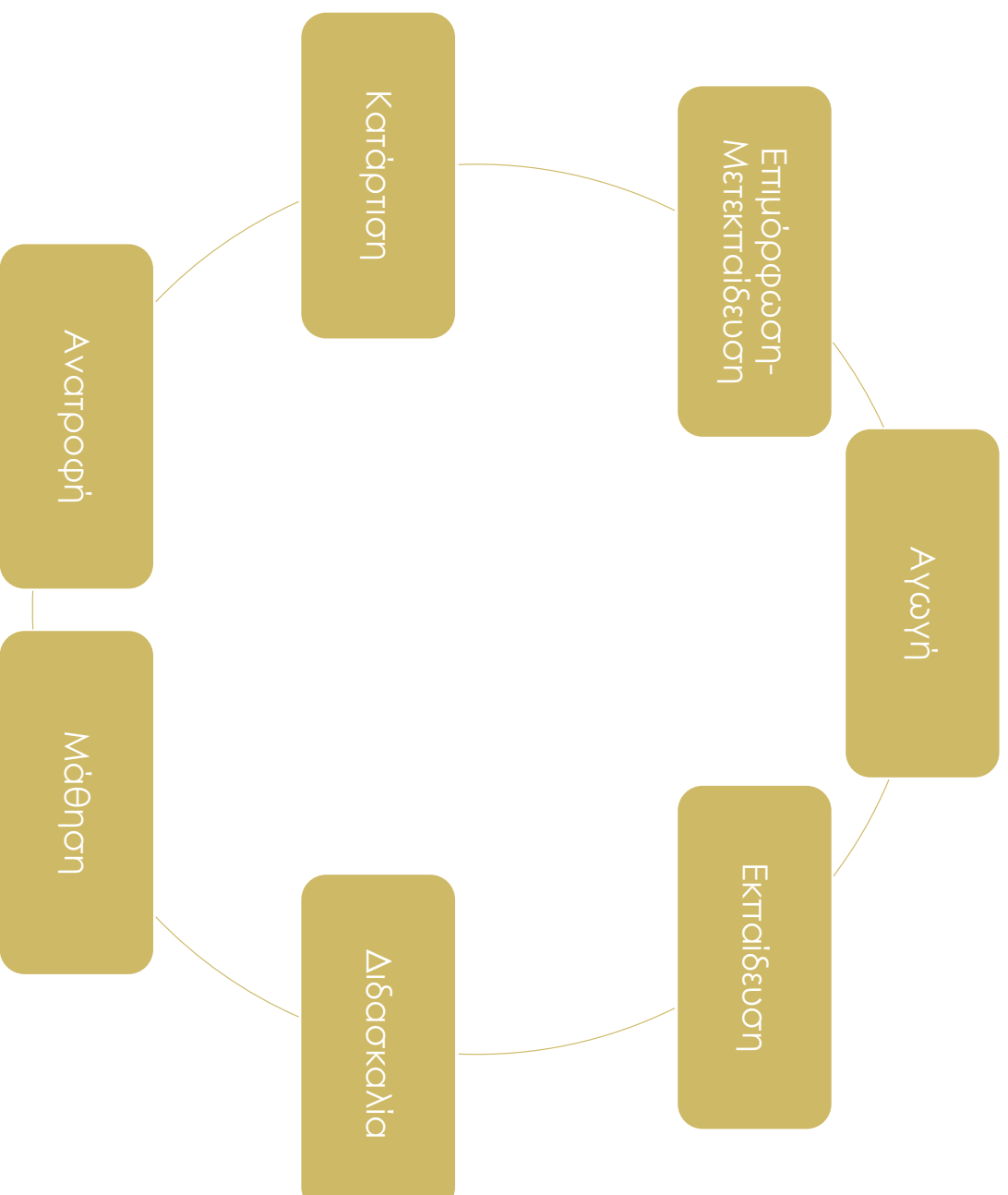
αισιόδοξη

- Σωκράτης
- Πλάτων
- Αριστοτέλης
- Πλούταρχος
- Ισοκράτης
- Στωϊκοί
- **Χριστιανισμός**

απαισιόδοξη

- Θέογνις
- Πίνδαρος
- Αριστοφάνης
- Σοφοκλής
- Σοπτενχόουερ
- Λομπρόζο
- Ζολά

τάσεις (Βιολογία - Βούληση)

Βασικοί παιδαγωγικοί όροι

• ρ. άγω = οδηγώ

• Αγωγή = **συνειδητή ενέργεια** (φροντίδα-καθοδήγηση-καλλιέργεια)

ολοκληρωμένη προσωπικότητα

• σύνολο επιδόσεων (περιβάλλον-εκπ/κός)

• **άμηση** (ανθρ.)-**έμμεση** (αντικ.) αγωγή

• **προγεννητική αγωγή**

• **πειθαναγκαστική αγωγή**

• **μορφές:** φυσική-σκοτίμη-αυτοαγωγή

• **κατευθύνσεις:** 1. μάθηση 2. ανάπτυξη προσωπικότητας

Αγωγή

- **Διαδικασία** αγωγής και μάθησης για την απόκτηση συγκεκριμένων γνώσεων, δεξιοτήτων, αξιών από την πολιτεία ή άλλο φορέα

παλαιότερα - σήμερα

- συσσώρευση πληροφοριών
- εφευρετικότητα, κριτική ικανότητα

Εκπαίδευση

Διδασκαλία

- Πληροφορώ, καθιστώ κάτι κατανοητό σε κάποιον
- Μεθοδευμένη, συστηματική, αμφίδρομη δραστηριότητα με συγκεκριμένους σκοπούς, μεθοδολογία, μέσα που επιδιώκει συγκεκριμένο αποτέλεσμα.

Τι:

(Αναλ. Προγράμματα)

Πως:

(μεθοδολογία/τεχνικές)

- Διαδικασία κατά την οποία το υποκείμενο **με δική του δραστηριότητα** αποκτά γνώσεις, δεξιότητες, ικανότητες
- Ενδογενής ανάγκη, ερευνάται από την Ψυχολογία
- Θεωρίες μάθησης: (συμπειρορικές/ Skinner, κοινωνιογνωστικές/Bandura, γνωστικές-επικοδομητικές/Piaget Vygotsky, κοινωνικοπολιτισμικές/Bruner)
- Χαρακτηριστικά μάθησης:(ποιότητα, ποσότητα, σταθερότητα)

Μάθηση

Παιδεία

- Νοείται ως εκπαίδευση με στόχο τη μάθηση αλλά ως **μόρφωση και καλλιέργεια ήθους.**

Ανατροφή

- Αφορά γονείς και κηδεμόνες και περιλαμβάνει νήπια-παιδιά -εφήβους

Παιδεία

Νοείται ως εκπαίδευση
με στόχο τη μάθηση
αλλά ως **μόρφωση** και
καλλιέργεια ήθους.

Ανατροφή

Αφορά **γονείς** και
κηδεμόνες και
περιλαμβάνει νήπια-
παιδιά -εφήβους

Κατάρτιση

- Επικαιροποίηση γνώσεων στο χώρο παραγωγής

Επιμόρφωση - Μετεκπαίδευση

- Ενημέρωση με παρακολούθηση σεμιναρίων για τη βελτίωση ετιστημονικών γνώσεων

συσζήτηση = φραγμοί στη δυνατότητα αγωγής

Γενική Παιδαγωγική

Ο ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΤΗΣ
ΑΓΩΓΗΣ, ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

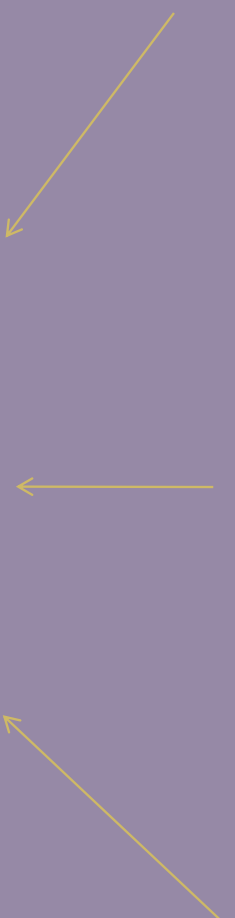
Πρότυπα

- Αρχαιότητα- Ομηρική εποχή= ήρωας
- Κλασσική εποχή= καλός κα'γαθός
- Ρωμαϊκή= πολιτικός άνδρας
- Μεσαίωνας = ιππότης
- Αναγέννηση = μεταρρυθμιστής
- Ρεαλισμός (17^{ος} αιών.)= ρεαλιστής
- Διαφωτισμός (18^{ος} αιών.)= νοησιαρχικός, ορθολογιστής
- Βιομηχανική επανάσταση= εθνικός ήρωας, - κοινωνικός άνθρωπος
- 20^{ος} αιών.= ? (μετανεωτερικός άνθρωπος)-Lyotard

Μορφωτικά Ιδεώδη

- Ατομικό (σοφιστές)
- Πολιτειακό ή κοινωνικό (Πλάτων, Durkheim)
- Ανθρωπιστικό (κλασσική παιδεία - Humboldt)
- Πραγματιστικό (ΗΠΑ - Dewey)
- Καλαισθητικό (Αθήνα του Περικλή, Αναγέννηση)
- Ηθικό (Αριστοτέλης, Kant, Herbart)
- Θρησκευτικό (ταύτιση με κάποιο μεταφυσικό όν)

Αγωγή – Παιδεία - Εκπαίδευση

Τεχνολογικός Χαρακτήρας

(σε άμεση σχέση με τις επιδιώξεις κάθε λαού)

ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΕΙ ΟΥΔΕΤΕΡΗ ΓΝΩΣΗ!

Ο σκοπός της αγωγής επηρεάζεται και καθορίζεται από :

- A) τις ιδέες του εκπαιδευτικού
- B) το πνευματικό επίπεδο του λαού
- Γ) την κοινωνία στην οποία διαμορφώνονται οι σκοποί

Παράγοντες που επηρεάζουν τους σκοπούς της εκπαίδευσης

❖ Προσωπικοί/Διαπροσωπικοί
(γονείς/εκπαιδευτικοί)

❖ Κοινωνικοπολιτιστικοί (πολιτικές/ομάδες
πίστεως)

❖ Οικονομικοί (κέρδος/ανταγωνισμός)

Ενηλικίωση - Χειραφέτηση

Ένταξη στην κοινωνική ζωή

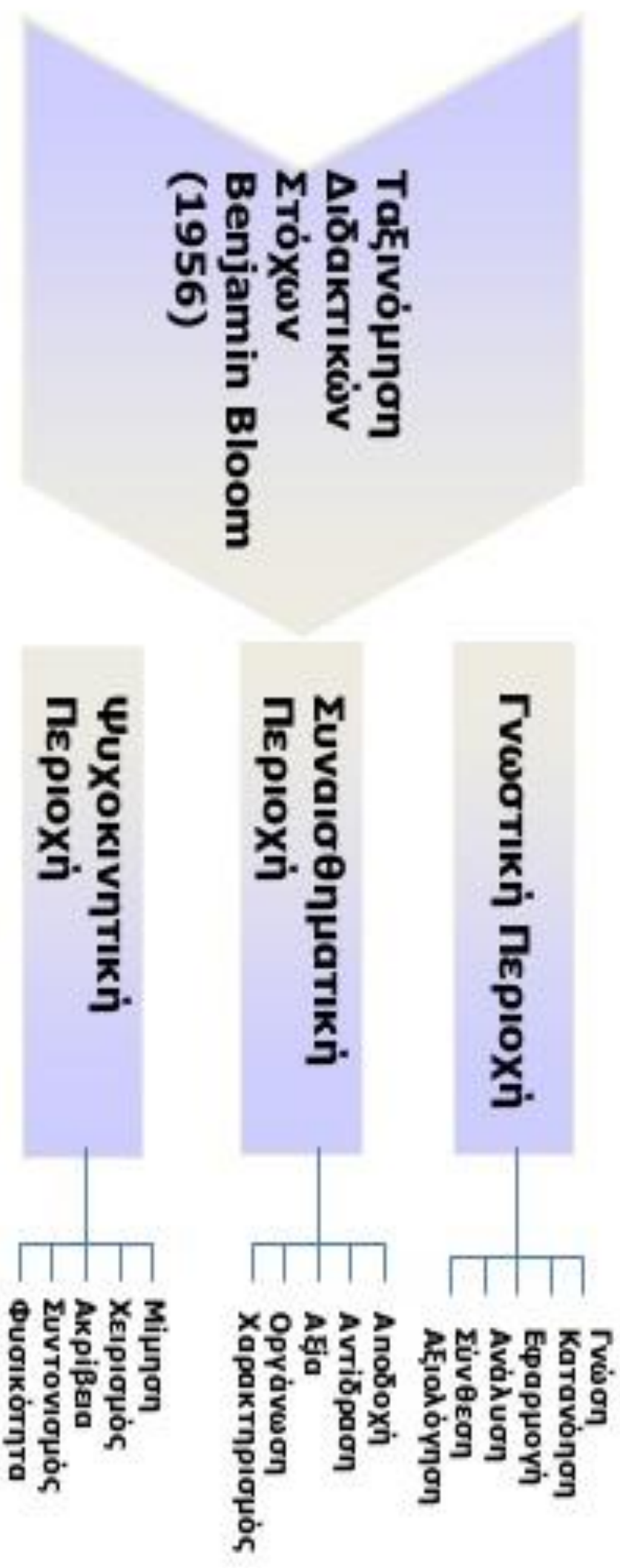
Απόκτηση υπευθυνότητας

Κριτική ανταπόκριση στο περιβάλλον

Σκοποί αγωγής + μάθησης

Σκοποθεσία (B. Bloom)

Γενική Παιδαγωγική

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΖΕΥΓΟΣ-

Παιδαγωγούμενος και παιδαγωγός

Η ΕΞΕΛΙΚΤΙΚΗ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ ΣΤΗΝ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

προσχολική ηλικία + αγωγή

- Σωματική αναπτ: (υποβοήθηση στην κυριαρχία σώματος + συμπεριφοράς)
- Γλωσσική αναπτ: (κατανόηση+ επικοινωνία+ σκέψη)
- Νοητική αναπτ: (ανάπτυξη στην κοινωνική πραγματικότητα)
- Κοινωνική αναπτ: (συνειδητοποίηση του «εγώ» και του «άλλου»)
- Συναισθηματική αναπτ: (οργάνωση του συναισθήματος/αυτοεικόνας)
- Διαφυλική αναπτ: (ρόλος-ταυτότητα)

σχολική ηλικία +αγωγή

- Σωματική αναπτ: (αποδέσμευση)
- Βιολογική αναπτ: (προσοχή-ισορροπία)
- Νοητική αναπτ:(κίνητρα μάθησης)

- Κοινωνική αναπτ: (σεβασμός, εμπιστοσύνη, συνεργασία)
- Συναισθηματική αναπτ: (αίσθημα κατώτερότητας-υπροπτή)
- Γενετήσια αναπτ: (προβληματισμοί)

εφηβική ηλικία+ αγωγή

- Σωματική αν: (νευρική ανορεξία/ παχυσαρκία)
- Ανακάλυψη της προσωπικότητας:(εθάρρυνση για ομαδικότητα και πρωτοβουλία)
- Διανοητική αναπτ:(σύμπτωμασματική-αφηρημένη σκέψη)
- Αστόθεια χαρακτηήρα:(ωρίμανση, διαπροσωπικές σχέσεις)

- Ανάπτυξη κοινωνικότητας:(κριτική σκέψη- ανεξαρτησία)
- Συναισθηματική αναπτ:(οργή-άγχος)
- Γεντήσια αναπτ:(σωστή επικοινωνία με το άλλο φύλο)
- Πολιτιστική ένταξη:(συνήθειες-κανόνες- παράδοση)

Τα στάδια της ηθικής ανάπτυξης του Kohlberg

ΠΡΟΣΥΜΒΑΤΙΚΟ		ΣΥΜΒΑΤΙΚΟ		ΜΕΤΑΣΥΜΒΑΤΙΚΟ	
Εγωιστικό ατομική προοπτική συναισθηματικό	Εγωιστικό ατομική προοπτική συναισθηματικό	Συνείσθησης μέλος κοιν. συνόλου του θετικού νόμου	Ηθικό υπερκοινωνική προοπτική του φυσικού νόμου	Ηθική των Οικουμενικών Ηθικών Αρχών	Ηθική των Οικουμενικών Ηθικών Αρχών
Η ηθική κρίση βασίζεται στις ανάγκες και στους κανόνες των άλλων	Η ηθική κρίση βασίζεται στις ανάγκες και στους κανόνες των άλλων	Η ηθική κρίση βασίζεται στην αποδοχή των άλλων, στις παραδοσιακές αξίες, στους νόμους	Μετακίνηση από την ηθική της κοινωνικής προοπτικής στην εσωτερική αξιών	Η ηθική κρίση βασίζεται στην αποδοχή των άλλων, στις παραδοσιακές αξίες, στους νόμους	Η ηθική κρίση βασίζεται στην αποδοχή των άλλων, στις παραδοσιακές αξίες, στους νόμους
στάδιο 1	στάδιο 2	στάδιο 3	στάδιο 4	στάδιο 5	στάδιο 6
Ηθική της τιμωρίας και της υπακοής	Ηθική της προσωπικής ανταμοιβής	Ηθική του καλού παιδιού	Ηθική της ένομης τάξης	Ηθική του Κοινωνικού Συμβολαίου	Ηθική των Οικουμενικών Ηθικών Αρχών
Ετερόνομη ηθική	Ατομικιστική ηθική	Διαπροσωπική ευχαρίστηση	Τήρηση του νόμου και της τάξης	Τα δικαιώματα ανθρώπων προτεραιότητα	Η ηθική υπόθεση προσωπικής συνείδησης
Για να αποφεύγονται οι τιμωρίες	Για την ικανοποίηση των αναγκών	Γιατί πρέπει να τηρούνται οι κανόνες που στηρίζουν την καλή συμπεριφορά	Γιατί πρέπει να λειτουργούν οι θεσμοί	Για το μέγιστο καλό στο μέγιστο αριθμό ανθρώπων	Γιατί οι άνθρωποι νοιώθουν προσωπική υποχρέωση της τήρησης των ηθικών αρχών
Εγώκεντρική αντίληψη του κόσμου	Δεν μπορεί να μεταφερθεί στη θέση των άλλων	Αντίληψη της προοπτικής του άλλου	Είναι απαραίτητη η ευνομία στην κοινωνία	Όλοι έχουν το δικαίωμα να έχουν τις απόψεις τους	Το κάθε άτομο είναι σεβαστό και έχει προσωπική αξία

Ο μαθητής στο χώρο του σχολείου και ο ρόλος του

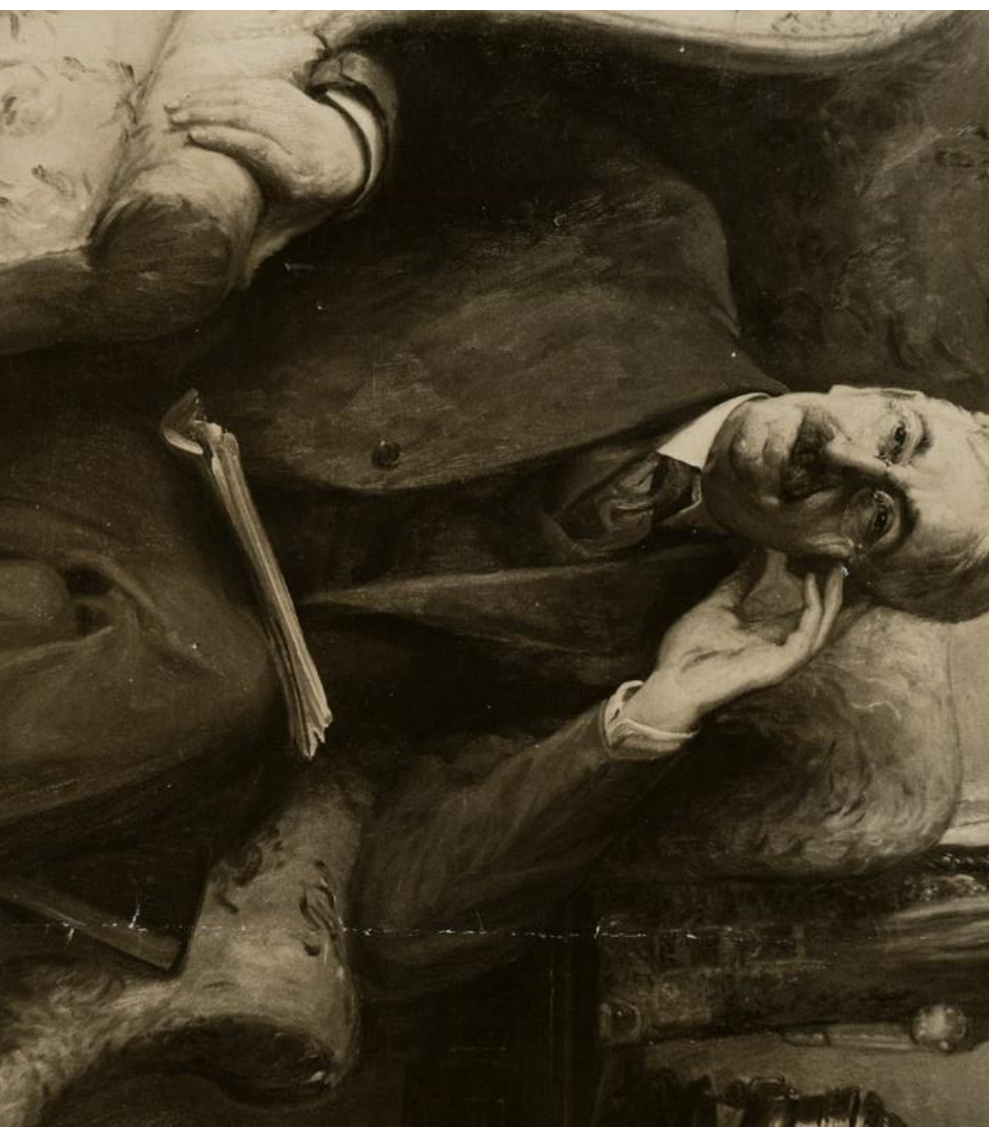
- Συμπριφορά που κατευθύνεται από τις προσδοκίες των άλλων
- Η εκπαίδευση στοχεύει να εντυπώσει στο μαθητή ένα σύνολο γνώσεων
  - Αδιαφορία για το ρόλο του μαθητή
- Η αυτοεκτίμηση σχετίζεται με την **αποδοτικότερη** ένταξη του μαθητή στο σχολικό περιβάλλον

Το έργο και η προσωπικότητα του παιδαγωγού

Το λειτουργήμα του
παιδαγωγού (έργο υπέρ
της κοινωνίας)

Το 'επάγγελμα' του
παιδαγωγού (κοινωνία της
γνώσης/εξειδικευμένη
γνώση/επαγγελματική
συνείδηση)

Η προσωπικότητα του
παιδαγωγού (πολλαπλές
επιπροσές)

J. DEWEY

Πίνακας 26κ: Θεωρείτε από την εμπειρία σας στην Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση ότι ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να βελτιώσει α) μόνο το γνωστικό επίπεδο του μαθητή, β) γνωστικό επίπεδο και συμπεριφορά

	Απόλυτη συχνότητα f	Ποσοστό % επί του γενικού συνόλου	Ποσοστό % επί του μερικού συνόλου	Αθροιστική σχετική συχνότητα %
γνωστικό	12	3,8	3,9	3,9
γνωστικό και συμπεριφορά	298	94,3	96,1	100,0
Σύνολο	310	98,1	100,0	
δ.ξ/δ.ε.γ/χ.α	6	,9		
Γεν.σύνολο	316	100,0		

Αξιολόγηση της αποδοτικότητας του παιδαγωγού

- 1. Προσωπικότητα
- 2. Γνωστική κατάρτιση
- 3. Διδακτική ικανότητα
- 4. Επικοινωνιακή ικανότητα

«Δια Βίου» μαθητεία του παιδαγωγού

2 αντιλήψεις:

- αρκεί η λήψη του πτυχίου
- ο εξοπλισμός ξεκινά με τη λήψη του πτυχίου

Παιδαγωγική σχέση και Διαπροσωπική επικοινωνία

Νοησιαρχική Παιδαγωγική:
(σχέση ώριμου προς
ανώριμο άτομο)

**Εμπειρική- Αναλυτική
Παιδαγωγική:** (διαδικασία
ρύθμισης συμπεριφοράς
από τον εκπαιδευτικό-
Συμπεριφορισμός)

Κριτική Παιδαγωγική:
(επικοινωνία και δυναμική
αλληλεπίδραση)

Τρόποι συμπεριφοράς του παιδαγωγού

Lewen-Lippik-White (1937-1940)

- Πλήρης ελευθερία “laissez faire”
  - Αυταρχική
  - Δημοκρατική

Το ‘στιγμά’ και η ‘αυτοεκπληρούμενη προφητεία

- “Ετικέτα” του αποκλίνοντα μαθητή (Merton 1957)

Αυτογνωσία

Αυτοκριτική

του παιδαγωγού

εμπειρία

gsiskou@past.auth.gr